

UČITELJSKI T O V A R Š.

List za šolo in dom.

Izhaja 1. in 15. dne vsakega mesca, in velja za celo leto 2 gold. 50 kr.,
za pol leta 1 gold. 30 kr.

Tečaj VI. V Ljubljani 1. novembra 1866. List 21.

MODROST.

Uskra nebeška najlepša — modrost,

Srečen je, ki ga tvoj žarek obsije!

V sèrce tolažbo in radost mu lije —

Lahko pozabi on zemsko britkost.

Blagor mu, ki te ljubico imá!

Dolgo življenje dar tvoje desníce,

Čast in bogastvo je tvoje levíce;

Ktera prijateljica boljšega dá? —

Torej prijateljico tebe sem zbral,

Zvesta mi vedno ti družica bodi,

Duh vsemogočni le tvoj naj me vodi,

Da ne omreži me zemška druhal!

J. Cimperman.

Odgoja po naravnem potu.

(Napisal Ivan Tomšič.)

Človek ne doseže prave sreče poprej, dokler se ne pod-
verže njegova volja ali sèrce bistremu umu, ki je v ozki do-
tiki z njegovo dušo, naj imenitnejim delom človeškega bitja.
Sercé, ki nasprotuje umu, um, ki zametuje vse nagibe in želje

človeškega serca, izbudita neko dušno vojsko, ki mu grení vsaki trenutek njegovega življenja. Da se tedaj sercé in um vjemata in v lepi složnosti napredujeta, treba je na izobraževanje serca ravno tako skerbno paziti, kakor na razvitek in izobraževanje človeškega uma. Ker pa človeška volja ali sercé še celó svoja prava zahteva, in ne jenja človeka nadlegovati s svojimi željami, dasitudi je človek večkrat ne sluša, in je tudi krotí in berzdá, treba je, da obračamo največo pozornost ravno na izomiko mladinskega serca. Sercé se pa tudi naj ložeji popači, in le prelahko se blagi čutljeji v človeškem sercu uničijo in — zamoré. Ako pa je človeško sercé popačeno in sprideno, težko težko se tak človek zopet na pravo pot oberne. — Popačeno sercé ima tudi velik vpliv na nrvnost človeško. Le kdor ima dobro in nepokvarjeno sercé, je tudi prijatelj keršanske ljubezni in vesoljnega reda v ljudskem življenji. Prava, soglasna složnost našega duhá, uma in serca je tedaj neobhodno potrebna k nrvnemu zaderžaju in pravemu dušnemu napredovanju. Zamudite, in ne izobražujte mladega še mehkega serca mile šolske mladine, videli bote kmali žalostne nasledke, ki se tudi s silo več ne dadó zamoriti. Ne bodite tedaj nemarni, ako zapazite že pri majhnih otrocih svojeglavnost, častiželjnost, lakomnost, zavíid in kakó se še imenujejo enake napačne navade, ki le izvirajo iz spridenega serca, iz spridene človeške volje. To se vé, da bodeite rekli: „Omenjene slabe prikazni pri majhnih otrocih so le kaj malo pomenljive iskrice“; ali pomisliti je treba, da so to iskrice, ki jim ne manjka drugega, kakor le pripravné reči, da vsplamté v strašen ogenj, ki malokdaj ali celó nikoli ne ugasne.

Res je, in ne morem tajiti, da človeški duh v prvi dobi našega življenja nekako omoten, brezzaveden spi, in da ga je treba polagoma buditi. Pa s tem še ni nikakor dokazano, da se ne probudí poprej iz svojega spanja, dokler ne začné pametno misliti; kajti oživé ga kmali one želje, ki nastanejo iz različnih potrebščin, ki je zahtevajo telesni udje in počutki; ti ga opominjajo, da naj zapovedava in ukazuje; in tako nastane kmali nekako splošno opravilo našega telesa z dušo. Le polagoma prikazuje duša vse svoje moči, je naganja, in se jih tudi poslužuje. S pomočjo očí, ušes in drugih počutkov se oskerbí s spoznavanjem in raznimi zaumeni za ves čas svojega bivanja v človeškem telesu. Ker je pa pri skup-

ljevanji teh raznih dušnih priprav čutnost najbolj pripomožna, se tudi lahko razumé, da ravno ona veliko bolj in hitreji napreduje, nego pa — um.

Ali ne potrebuje nikakoršne pozornosti to naglo napredovanje, ki dostikrat nasprotuje najboljim pravilom našega uma, ter zametujejo njegove ukaze in povelja, da je po tem takem um večkrat suženj naših željá? Ali ni nobenega sredstva, da bi je berzdali? Res, da bi človek skoraj misliti moral, da ga ni nobenega sredstva, ako pomislimo toliko majhno skerb, ki je imajo starši in rejniki v prvih letih rahle mladine. Vsa njih skerb vstreza le telesnemu poželenju in telesnemu razvitku. Le kaj malo mislijo na to, da so ravno prva otročja leta, ona srečna ali nesrečna doba, v kateri se razvijajo vsi telesni počutki, iz katerih izhaja pozneje terdni značaj človeški in drugi dušni darovi.

Dokler se človeški duh le v občutkih giblje, nima drugega voditelja, kakor sercé. On nič ne premišljuje, nič ne razsojuje, kajti prvi in naj bolji vtis kake reči mu določi tudi nagel sklep ali namenitev. Vsaka reč ga vodi in pelje, vsaka reč ga ima v svoji oblasti. Ali vidite iz tega, kako je treba paziti s kom in pa s kakošnimi rečmi se pečajo otroci v svojih prvih letih, ko se jim um razvija? Ali spoznate, kakošne dušne hrane je treba otrokom v tej dobi podajati, da se nje nežna čutila razvijajo le za dobro in koristno? Dajte jim hrane, ki jih ne napeljuje v tužnost, težkomiselnost in nejevoljo, ampak, ki je pelje v dobro voljo, radost, veselje in vljudnost, kajti iz teh je ves človeški blagor in sreča. — Ko je pa otrok že toliko sposoben, da že sam razločuje, kaj je dobro, kaj slabo, — ko se njegov um že tako daleč razvije in oživlja, da spoznava svojo prosto voljo in svoj namen, ne glejte potem samo na to, kako mu bote le duha razvijali in budili, ker to bi bila zopet enostranska izreja, ampak glejte tudi na to, kako bote tudi mlado sercé plemenili in boljšali. Sercé je najrahljši del naše duše, potrebuje tedaj naj skerbnejšega obdelovanja.

Kakor hitro se pri otroku razum le toliko razvije, da se mu odpre neizmerno, veličastno poslopje, kamor ga je postavil neskončno modri stvarnik, hitro se tudi zaveda vstvarjenih reči. Zanimivajo ga svetle zvezdice na nebu, zanimivajo ga pisane cvetice, rastline, živali in tisuc in tisuc drugih stvari. Otrok poprašuje in pozveduje, vse hoče vediti, vse hoče znati. Na-

rava ga goni, narava ga pelje, in ona ga pelje prav. Naravno je tedaj, da se mladi zemljan, ki se mu je svet še le komaj odperl, najpred uči spoznavati svoje domovje, da vé in zna, kaj ga obdaja, in kaj mu je vse pripravljeno v njegovem obližji. Temu svitu bi se moralo dete približevati, njegovi nedolžni vedoželjnosti moralo bi se po mogočosti vstrezati in k dobremu vspehu napeljevati. Pa — žalibog! ta naravna pot se le prevečkrat otroku zapira, in njegova mlada vedoželjnost se že v cvetji njegovih prvih let zatira, mori. Na njeno mesto pa stopa — sila, ki še malozmožnega otročjega duha v krepkem njegovem telesu obloži s težkimi nalogami in težavnimi znanstvenimi deli. Ta sila končá za zmiraj njegovo mlado vedoželjnost, ki je bila že po naravi odmenjena k izobraževanju njegovega uma, in je bila prava kál k vsem poznejim vedam in znanstvom.

Ali ni morda res, da naša mladina s takimi nauki začenja, do katerih nima kaj veselja, od katerih nima nobenih zaumenov, in tudi malo koristi in dobička? Ali morda ne začenja s praznimi in suhoparnimi pravili? Kteri pedagog tujih národov bi si mislil, da naša mladina začenja koj v početku z naučenjem tujih jezikov! Ali so to res pohlevne igračice za nežno mladino? Ali je to naravna pot, po kateri naj bi se mladina polagoma vodila, si um budila in pa svoja mlada serca požlahtnovala? — Zakaj neki naša mladina ne začenja z nauki, ki bi bili njeni dušni sposobnosti, njeni starosti in mladinskemu značaju primerni? Zakaj se ne dadó naši mladini nauki, ki oživljajo duhá in sercé, ki bistrijo pamet in mladino le kaj malo truda stanejo, pa vendar domovini in deržavi zeló veliko obe-tajo sadú? — To bi bila vprašanja, ki je gotovo ne more razvozlati, kdor vé, da so vsi sloviti rejniki stare in noveje dobe zapisali pravilo: „Mladina se mora odgajati po naravnem potu“.

Otrok domá in v šoli.

(Konec.)

Omenimo še otroka v šoli, med šolskim letom.

Vsaka ura ima za otroka, kakor tudi za odrasenega neprecenljivo vrednost; kolike vrednosti je celo leto, kolike vrednosti

posebno otroku, ki mu čas mladosti tako naglo hiti. Tedaj, otroci! čas prav obračajte! (Sir. 4, 23.)

Veliko se mora tedaj otrok čez leto naučiti. Čas za šolo pa je le po 2, 3, k večemu po štiri ure na dan odločen. Ako ga učitelji še tako skerbno porabijo, kje so v stanu v tem času vsakemu otroku posebej, potrebni nauk pojasniti, mu z njim serce ganiti in mu ga v spomin vtisniti? In ako bi mu ga tudi, — komu ni znano, kako pozabljive so razmišljene otročje glavice? Če tedaj otroci po dokončanem šolskem letu dostikrat malo vedó, in tudi razredba ni po volji ne otrokom, ne staršem, kdo je naj večkrat tega kriv? Iz tega, da v ravno tisti šoli nekteri otroci prav lepo napredujejo in pri slabih zmožnostih, ki so pa domá pridno v šoli razlagano izdelovali in ponavljali, druge sicer bolj bistre glavice zeló osramoté, smemo skleniti, da šola menda ni vsega kriva, temveč zanikernost otrok in neskerbljivost staršev, ali njih namestnikov, ki jim pusté, da jim domá pajk bukvice prepreda. Hočejo starši, da bo iz šole kaj sadú, naj tudi domá otrokom pusté čas za šolo skerbno ponavljati, in ker že otrok dobro sicer spozná, pa slabo raji storí, naj jih k učenju opominjajo.

Nobenkrat pa bolj potrebno ni, da si dom in šola lepo pomagata, kot pri pripravljanji za prve zakramente. Več veselja, pa tudi več truda šola nobenkrat nima, kakor takrat, ko je treba zgubljene sinčke po prvi spovedi k nebeškemu Očetu nazaj peljati, ali nove učenčike k Jezusu pri prvem sv. obhajilu.

Šola in dom pri teh priložnostih le prerada premalo storita. Ni še zadosti, ako so se za prvo spoved naučili otroci odproptati očitno spoved, spoved skleniti in kes moliti. Sercé ima pri svetih zakramentih posvečevano biti, tedaj sercé se mora za nje pripravljati, pa ne le za enkrat, ampak za celo življenje. Vedita dom in šola, da rečem ob kratkem, vedita, kakoršna bo prva spoved vaših otrok, taka bi utegnila biti tudi zadnja! — Kako milo se v cerkvi pogrěšajo zlasti matere, sicer vselej, kedar gredó otroci k spovedi, posebno pa, ako se jim toliko z delom mudi, ali se jim truda vredno ne zdi, da bi otročiče, ki so morda zavoljo materne neskerbljivosti naj boljšega Očeta zapustili, saj same spet k njemu peljale! Šola in dom skerbita, da bi otroci dan prve spovedi do smerti pomnili!

Še lepši in gótovo naj častitljivši in naj srečnejši za otroke je dan prvega sv. obhajila; naj bo tudi staršem in šoli svet! „Enkrat govóri Gospod, in drugo ravno tega ne ponavlja“, so besede pobožnega Joba (33, 14), s kterimi prav kratko imenitnost prvega sv.

obhajila zaznamyamo. Ker se o tem z malim ne dá veliko povedati, naj se tù le opomni: Šola ali sploh ti, ki otroke za to pripravljajo, naj verjamejo, ako so le to svojo nalogo prav spolnili, ter otročiče za prvo sv. obhajilo prav pripravljali, naj imenitnejši deliz med vseh svojih dolžnosti ste spolnili! Starši pa naj pomnijo: Jezus je materam rekel: „Pustite male k meni!“ Zdaj pa vam pravi: „Peljite male k meni!“

Imel bi še veliko omeniti, kako naj obe odredilnici otrok skup se trudite preimenitno nalogo svojo dobro rešiti, imel bi saj še omeniti, kako naj bi šola pri koncu šolskega leta še enkrat po Tobijevo svojim rejenčkom, ki jih izpustí, ponovljala jedro nauka, ki jih osrečuje celo življenje; imel bi omeniti, kako naj bi starši sami hvaležnost do šole s tem skazovali, da bi ne dopustili, da se to, kar je bilo v šoli zidano, naglo spet podira; pa da spis letošnji preveč ne naraste, naj bo le vam, ljubi šolarčki, še rečeno: „Spominjajte se, kakšne in kolikošne dolžnosti in težave imajo z vami starši in šola! Skerbite, da ta dvojni trud pri vas ne bo zastonj. Pridno se poprimite lepih priložnosti, da se kaj naučite. Zlate leta življenja so človeku leta učenja. Kolikor mlad se naučiš, toliko si za starost oskerbiš.“ *Ravnatelj.*

Prvi razred.*)

Mnogokrat se sliši tožiti, da učenci glavnih šol premalo podučeni v višje razrede prestopajo, kjer se potem poduk s takim vspehom nadaljevati ne more, da bi bilo tudi gimnazij-skim tirjatvam vstreči mogoče. Takó pritožujejo se učitelji glavnih šol, naposled se sliši grajavni glas še iz gimnazij, ter nobeden noče kriv biti slabega napredka svojih učencev, slehern obdolžuje svojega sprednika, da nazadnje celo breme vseh pregreškov skoro le na učitelju prvega razreda sloni.

Ni mi namen tù preizkovati, koliko resničnega da imajo take pritožbe v sebi, le rečem, da nikjer popolnosti najti ni, — povsod se nahajajo pregreški, povsod se kaj nepotrebne obdeluje, kar pravi poduk zadržuje, ali pa kaj potrebnega napačno obravnava ali celó opušča, kar bi ga gotovo pospeševalo; potemtakem učiteljem ni ravno tako lahko mogoče,

*) Iz letnega sporočila očitne glavne šole ipavske.

odtegniti se slehrni graji ne v nižjih, ne višjih šolah. — Toda, dasiravno je resnično, da zelo poškodovan vrh drevesu rast opovira in prejšnjo lepoto odvzame, dasiravno je gotovo, da po vsekani hudi rani drevo na moči pojema, — je vendar pa tudi še bolj gotovo, da, ako korenina boleha, boleha tudi celo drevo, ki se ne dá lahko ozdraviti in se večidel posuši. Kakor pri kakem velikem poslopji s slabo ali poškodovano podstavo na varno in trdno zgornje zidanje ni misliti, ravno tako malo smé se pričakovati, da se bo mladina v višjih razredih po duhu krepko bistrila in na srcu boljšala, ako se poduk v prvem razredu po pravi poti ne izpeljuje in pridno ne oskrbuje. Kako n. pr. je učitelju višjega razreda mogoče, učence ročno brati učiti, ako k večjemu — le črke dobro poznajo? Kako more računstvo spešno obdelovati, ako se je ta predmet zanemarjal, ali še celó na prihodnje leto popolnoma odložil, ker so mali začetniki v misljenji in presojevanji grozno okorni. Kdo ne vé, koliko truda ne dadó taki zanemarjeni učenci v višjem razredu, in kako redko se morejo take zamude popolnoma popraviti, kajti enake so zastaranim boleznim. Kako je li mogoče učence podučevati umno brati, če imajo le pičlo pravih zaumenov, ali kako v pravopisji napredovati, ako se o tem ni nič storilo? Tù zopet ne kaže drugače, kakor pričéti tam, ker je sprednik popustil, — in taka je tudi s kersanskim naukom. Kar se je v prvem razredu zamudilo, mora se v drugem nadomestovati; toda, ko se učitelj s tem trudi, ne zaostajajo učenci samo v predpisanih vednostih tega razreda, kar je tudi višjim razredom škodljivo, ampak mnogokrat je še nemogoče zamujeno popraviti. Sej tudi v naravi ni drugače, — zapušeno drevesce se ne razcveta tako, kakor dobro oskrbovano. Prvi razred je tedaj gotovo najvažniši, je temelj, na kterege se opira vsa vrsta višjih razredov, je vir višje izobraženosti, in tega učitelji prezreti nikakor ne smejo, ako hočejo svojo nalogo dobro zvrševati.

Kako naj tedaj učitelj pričenja, kako naj podlago zastavlja in jo vtrjuje, da bodo učenci konec leta res zmožni v drugi razred pristopiti? —

Vsled postave stopijo otroci po končanem 6. letu prvokrat v šolo. Pripeljejo jih navadno matere, katerih se vedno derzé, ter se od njih skoro ločiti ne morejo. Ljubezen do matere in neka boječnost pred šolo delate otroka nepokojnega. Kaj velevala v tem trenutku učitelju notranji čut, in kaj ga resno uči? —

Matere pripeljejo ljubljence svoje, ter mu jih v skrbno varstvo izročé, on tedaj povsihmal moral bo v šoli namestovati starše, torej mu notranji čut veléva, otročiče po očetovsko ljubeznjivo sprejemati, kakor je storil nekda j tudi učenik vseh učeníkov, ko je izustil premile besede: „Pustite male k meni priti“. Prijazno vedenje mu bo mlada srčica pridobilo, in tudi učilnica jim bode kmali očetova hiša. Naj bo torej učitelja prva skrb, duha nasprotné ljubezni v šolo vpeljati in ga vstanoviti, kajti le to mu bo trud zmanjševalo in poduk pospeševalo, kar zadosti skušnja spričuje. In kaj potem? Morebiti naj učitelj pričénja precej podučevati, kakor n. pr.: pisati, brati, računiti i. t. d. Ne, — to bi bilo zeló napačno. Slehrn človek, ki pride v ptujo hišo, mora se seznaniti s hišnim redom in se po njem ravnati, da se ne pripravi v zamere; nič manj potrebno je tudi učence seznaniti s šolskim redom, posebno jih vaditi vedno na odločenem kraji mirno sedeti, redno iz klopi in zopet v klopi hoditi, ob kratkem, vse po vojaško uriti jih, da vsak klic in tudi slehrn pogled učiteljev poznajo in enako urno spolnujejo. Vem, da take vaje ne bodo vsakemu po volji, marsikteri bo trdil, da so prazne igráče, s kterimi se le čas trati; toda — tako mislil, tako govoril bode le tisti, kteri se s šolo nikdar kot učitelj ni pečal, ali pa kot šolnik takih vaj še vpeljal ni bil, in tedaj tudi ne pozna koristi, ki iz njih izvirajo. Res je sicer, da so te vaje igráčam podobne, pa vendar — kteri pametni učitelj jih ne bo z veseljem vpeljal, če pomisli, da so deloma sredstvo, s kterim otročiče polagoma iz prejšnjega igravskega, lahkomisljenega življenja more voditi na bolj resnóbnó, da so pa tudi vážen pripomoček, s kterim se boječim srčnost daje, vse pa k šolskemu redu gotovo napeljuje, ki je med šolskim podukom neobhodno potreben. Skušnja uči, da učitelj nikdar mirnih otrok nima, ako je te vaje opustil, vedno jih opominja, pa z majhnim vspehom, medtim ko po takih vadbah en sam pogled, klic zadostuje nemirne vpokojiti. — Ko je tudi to vse skončano, kaj je potem storiti? Znano je, da vsi otroci prvi dan zarad raznih vzrokov v šoli še niso nasoči, torej naj učitelj pričné kazavni poduk in naj ga nadaljuje, dokler tudi ti pridejo, in tako ne zamudé vážniših reči. Potem se pa uk redno začné po predpisanem šolskem načrtu. Kazavni poduk se nadaljuje; k temu se pa še pridruži kršanski nauk, pisanje, branje in številjenje.

Gledé na kazavui poduk treba je, da se otrokom slehrna reč, ki se popisuje, tudi pokaže v resnici ali saj v podobi, za tega voljo naj si učitelj že pred ukom pripravi vse tiste reči, o katerih hoče govoriti, in oskrbi naj si že v ta namen osnovane bukve; *) kajti ni zadosti le popisovati, kake lastnosti naštevati, ampak otroci morajo tudi viditi vse to; tudi naj pripoveduje, čemu da so razne reči, kaj nam koristijo, kako nam utegnejo škodljive biti. Kazavni poduk je veliko bolj važen, kakor večina ljudi meni. Otroci vadijo se misliti, presojevati, si pridobijo razne zaumene, in koliko več si jih prisvojijo, toliko lažje bodo potem govorili in pisali; kajti le tisti more dati, ki ima. Kazavni poduk je tedaj podlaga k govoru in pismenosti.

(Dalje prih.)

Drobtinice prestavljenim in nastopnim učiteljem.

Spisal Fr. Govekar.

I.

Znano je, kako težko učenci, in kako radovedno pričakujejo vaščanje svojega novega učitelja. Vsaj je pa po vsi pravici on za nje imenitna oseba! Ako se pa že mora učitelj vselej in povsod modro in priljudno obnašati, je to posebno potrebno pri nastopu nove službe. Veliko mu lahko koristi prvi dan med učenci in starši za njegovo delovanje in spoštovanje, dosti pa mu tudi lahko škoduje za ves čas, ter ga lahko pripravi ob vso veljavo. Ni tedaj vse eno, ali se učitelj pri nastopu njegove nove službe tako, ali tako obnaša! Da bodeš, dragi sobrate, vselej in povsod lahko in dobro shajal, ravnaj se po teh le vodilih:

1. Oblači se, kolikor je le mogoče vselej svojemu stanu primerno in čedno; ogiblji se pa tudi vse smešne gizdavosti, ker otroci in vaščanje imajo za to dobre oči, in hitro zapazijo kaj spodtekljivega.

2. V govorjenji ne bodi preboječ ali sramožljiv, pa tudi ne nadležen in prederzen. Raji več poslušaj, kakor govori. Nič ni kaj dobro za učitelja, ako se ljudem že v prvi uri tako rekoč prodaja, da vedó, pri čim da so, koliko je vreden, in v čem jim dopade, v čem pa ne.

*) Der Anschauungs-Unterricht in Bildern. Nach dem Stoffe zur Anschauung in der Fibel für die österreichischen Volksschulen. Schulausgabe. Prag 1856. Verlag der J. G. Calvé'schen Buchhandlung.

3. Pa tudi od tistih, kateri se ti kažejo naj boljše prijatelje, se ne daj zapeljati; nikar jim precej vsega ne zaupaj, in ne bodi preodkritoserčen. Mnogo se jih je že tako hudo opeklo, in so to celo svoje življenje bitko obžalovali; tudi bratovščine z nikomur prezgodaj ne sklepaj! Ne boj se, da si boš kaj škodoval, ako si lepo moder in ponižen. Pomisli pa tudi, da je vedno boljše za te, če si vsem vse, pa nikomur kaj posebnega.

4. Do učencev bodi sicer prijazen, vendar ne preprijazen. Koristnejše je za te, ako se učencem koj od začetka ves prav ne pokažeš, da ne vedó pri čem da so, — kakor pa, ako se jim koj vsega razodeneš, in jih svoje ljubezni in prijaznosti zagotavljaš, ter obljubuješ vse mehkeje z njimi ravnati od prejšnjega učitelja i. t. d. Sej ne veš, ali so tvoje ljubezni in prijaznosti vredni, in ali bi tvoja mehkota več ne škodovala, kakor koristila, posebno, ako so bili poprej bolj oestro strahovani. Boljše je, če se teden za tednom prijazno eden drugemu vedno bolj bližate. Tako modro ravnanje in obotavljenje ti bo pridobilo veljavo in spoštovanje pri vseh pametnih ljudeh, ako vidijo, da si dobro in premišljeno začel svojo službo.

5. Sploh pa bodi do vseh prijazen in priljuden, ne pa prevzeten ali sirov, pa tudi ne prezaupljiv. Vselej dobro premisli, prej ko si prijatla zbereš (ako ne moreš biti brez njega), ako si pa dobil pravega in zvestega prijatla, vari ga, kakor svoje oko; pa vendar ne pozabi, da je zmota kratka, dolgo — pa kesanje.

Pomenki

o slovenskem pisanji.

XL.

K. Ta je pa prehuda! Zaušnica moja — koga bi bila zadela? In — „Anmassung in der jüngsten Zeit“ — tega zase ohraniti ne morem. Tovarš, pomagaj!

Tovarš. To ste pravi Poljaki! Terdi Slovenci — pa vendar čutite že nevidne zaušnice! Da se vidoma ne sprimate, ustavim za letoš vaše posvétovanja nekaj tudi za to, ker ste v svojem razgovarjanji o glasoviti nemški knjigi slovenskega pisanja dospeli do novega poglavja, nekaj pa, ker ravno zdaj gredó učenci spet na delo, in nama Jezičnik hudo hudo utegne očitati predolge počitnice. Čas je, dragi Učenec! da začneva, kjer sva jela praznovati.

Učenec. Mirno sva se pogovarjala o prestarih časih, kedar je knez slovenskega naroda bil duhoven ali svetjenik in knjižnik, kakor spričuje Rački (Pismo slov. str. 48).

T. In v knjigi sv. Cyr. i Meth. I. piše: „U prestaro doba knez naroda ili puka bješe ujedno svetjenik; s toga u česk. i poljsk. dosada kněz = ksiądz znamenuje svetjenika“. — Imeli so Sloveni nekdanj svoje države in svoje narodne vladarje, vélike kneze in župane, dokler si niso dobili kraljev, carjev ali cesarjev itd. Dolgo je bila pri njih sklenjena duhovska in deželjska oblast, in kakor knez *), tako jim je tudi župan bil silo imenitna oseba.

U. Knez Slovencev sedaj ni tolikanj v navadi, župan je pa znan v vsaki vasi. Zdi se mi vendar, da je nekdanj imel več oblasti in več veljave. Ni davno, kar sem bral, da so nekateri srenjski predstojniki se tega imena celó branili, češ, da so bili župani grajšinski beriči, ki so tlako napovedovali, tlačane k delu priganjali, novince k žolnirjem lovili itd!

T. Pa jim je „Slovenec“ tudi povedal, da so bili to le grajšinski župani, ne pa občinski ali narodni.

U. Stara pisma nam pričajo, piše „Slovenec“ (l. 1865. št. 14) o imenu „župan“, da so pri naših slovenskih predstarih „župani“ močno sloveli, bili so tisti gospodje, ki so s kraljem in z vojvodi v prvi zbornici sedeli in postave delali za celo domovino. Pri nas v Avstriji v prvi zbornici sedijo sami principi, kardinali, knezi in škofi in še malo drugih najslavnejših mož. Tem enaki so bili „župani“. Zatorej se na Hervaškem še naše dni „Obergespann“ imenuje „nadžupan“, in ima skorej kraljevsko oblast.

Nasprotniki naši so nam pokvarili vsa imena: „kordevom“ in beričem so rekali župani, da bi naše ljudi in naš jezik prav na sramoto postavili. Nasprotniki naši v nekterih krajih še zdaj tako počenjajo in naše ljudi motijo. Pa vendar ti žalostni časi za nas Slovence so večji del že minuli, naš jezik se spet k česti vzdiguje, naše slovenske naprave se spet oživljajo in

*) Zastran obrazila *ex* vid. Glasnik X. 12, kjer naš Davorin pravi, da suffix *ex* *es*, p. v besedah: knez, lemez, gavez, palež ni tuj, ampak domač in se vjema z litevsk. ingas, let. égs, in tudi v pravoethični dobi slovanščine se je glasil engis, égis — engs — égs; pozneje: eg', primeri: knęg' in knęz' dalje žensko knęginja, ktera beseda ni kje iz: cuning izposojena, temuč obče blago indoevropsčine itd.

tudi stara imena naših pervakov in velikašev bojo spet k česti in v navado prišle. Mi, ki vemo in poznamo sramotno ime „župan“, pomerli bomo in prostor naredili našej mladini, ktera od tistih krivih in osramotenih „županov“ in „beričev“ nič ne bode več vedela, in ne bode jih poznala. Izrejena in podučena bode naša mladina v domačem, slovenskem duhu, poznala bode naših starodavnih pravih županov mogočno oblast in slavno visoko stopinjo, in — morebiti da tistih časov še mi doživimo, da naši srenjski prejpоставljeni ne bojo le neki ponižni pomagavci c. k. okrajnih predstojnikov, in da se ne bojo imenovali srenjski predstojniki alj „Bürgermeisteri“, ali pa clo, kakor se tudi sliši, „Purkelmastri“, ampak da bojo pravi in veljavni korenjaki in velikaši, pravi stari „župani“, po starem imenu, po stari oblasti in stari slavi. Tedaj bojo naši srenjski predstojniki imena „župan“ veseli in ponosni“.

XLI.

U. Ker so slovenski župani bili in morebiti spet bodo tolikanj imenitne osebe, je pač vredno, da se tanje pomeniva o pravem in prvotnem pomenu besede „župan“ in nje različnem pisanji.

T. Da je župan razlagati iz besede župa, to se vé. Miklosič ima morebiti vse različne pomene njene, ker piše: župa stsl. regio, nsl. župa gemeindecongress wochein croat. župa familia luč. serb. župa regio, paroecia, populus stul. cf. nsl. župnica pratum silvae adiacens et croat. župnik parochus serb. župa terra aprica vuk. župan calidus stul. — Razun tega je pisal o prvotnem pomenu besede župan naš Davorin v Novic. I. 1864.

U. Ondi kaže, da župa, zupa izvirno pomenja: prisojno zemljo (po Vuku „ein sonniges Land, wo entweder kein Schnee fällt, oder der gefallene gleich wieder schmilzt“, terra aprica), v sanskr. gup urere, stsl. župišče sepulcrum —, in župan, župnik, zupan pa lastnika prisojne zemlje. In v opombi k unemu sostavku pravi: V pomenu „topel, goreč“ še najdemo jugoslov. župan callidus, in sicer pri Stulli-tu. Kdor pa je imel mnogo žup — terrae apricae — regionis apricae, je lahko dosti ljudi preredit, zato hrv. srbska župa familia, domesticci — domača čeljad, vojska. V staroprusčini nahajamo: supūni, mater familias, litevski župonė idem etc. —

T. Posebno pomenljivo je, kar piše o tem učeni J. Grimm v Vukovi serbski slovnici str. II: »Das gothische *sipôneis* (*μαθητής*) war bisher in der deutschen Sprache unerklärlich; wie wenn es das gleich dunkle slav. *župan* wäre? Der Begriff von Jünger berührt sich mit dem von Junker (junger Herr) *nobilis*, *domicellus*, nachgeborener Herr? so wie Frau, Fräulein mit Edelfrau. Bloß die Südslaven haben *župan* (croat. *špan*, woraus ungar. *ispan* und deutsch Gespann); die Westslaven allein *pan* (*dominus*, *nobilis*), vgl. poln. *panna* (*virgo*); lith. *pónas* (Herr), *ponátis* (junger Herr), *župponė* (Frau); altpreuss. *supuni* (Frau). Die romanischen Sprachen bildeten aus dem entgegengesetzten *senior*, *seigneur* denselben Begriff von Herr. — Der lithauische Sprachstamm hat zwar eignen Grund, aber auch Gemeinschaft mit Gothen und Slaven, die auf sehr frühe Zeit weist; einen Beleg bietet das letzte Beispiel«.

U. Ker pa je *župan* tudi opravljal srenjske (občinske) in kultne (bogočastne) zadeve, med ktere tudi spadajo pogrebniščine, pravi dalje Terstenjak, je tedaj poznamovanje: *župan*, *župnik* obveljalo v pomenu: oblastnik, vladika — posvetni in duhovni predstojnik.

T. In sicer *župan* posvetni, *župnik* pa duhovni predstojnik. — Ker so o pomenu besede *župan* mnogi že pisarili, pogovoriva se midva o njej še nekoliko!

XLII.

T. Da molčim o besedi *župa* t. j. Suppe, *šupa* t. j. Schoppen cf. gr. *σύννα*, *župan-ec* t. j. Schuhfleck (in sustentaculum quasi — Marko), povém le, da v severoslov. p. čes. polj. rus. je *župan* dolga, verhnja suknja itd.

U. Po tem takem je *župan* ali *špan*, kateri da časi kako dobro župo ali juho, vzame pod šupo ali streho, zašije s kerpo čevelj, ali sicer človeka pokrije!! —

T. Kar vém, je prvi razlagal ime *župan* Popović (Untersuch. v. Meere II, 71) iz hebr. sub t. j. star in slov. *pan* t. j. gospod; od tod morebiti subpan ali suppan (alter, grauer Herr, starosta, starašina), in po tém bi bil preveč pisal o Slovenih nekdanji Konstantin: „Principes hae gentes non habent, praeter Zupanos senes, quemadmodum etiam reliqui populi“. De adm. imp. c. 52.

Kakor Linhart pripoveduje v svoji jugoslov. zgodovini, je razlagal Dobner ime *župani* iz *zu* in *pan* t. j. condomini; Anton iz *sud* t. j. sodba (das Gericht); on sam misli, da je morebiti iz zvati, *sov*—*zov* (Ruf, Einladung), *sovpan* (der

rufende Herr, der Aufbieter des Volks zu irgend einer gemeinschaftl. Unternehmung) itd. Markovič naš pravi: f hupán et fupán a rad. hebr. sub — canescere et slav. pan (dominus), sub-condominus cf. Schulze, Schöpfe, Chefe (Gloss. slav.).

Slovénili so prej nemški Amt — župa, in Amtmann = župan; in bili so celo taki, kateri so to besedo izpeljevali iz sub-amt! V starih spisih se bere kej različno: Ζωνάρος, cuppan, zuppan, zupan, jupan, jopan, sopan, shopan itd. — Dobrovský mēni, da je pan gotovska beseda fana, in da je jopan iz bavarskega, koroškega narečja, v katerem so djali žopan — župan, kakor Žid t. j. Jud (v. Slavin), in v pismu do našega Vodnika pravi, da besedo shopán pustimo Nemcem (Schöppe, cf. Schöppel — Schöppl, Assessor, Beisitzer, Schöpfe, Schöffe, Scheffe od schaffen, schöpfen = Rath, Recht vid. Adelung.)

U. In kaj uči Miklosič?

T. „Župan — mal' velik' županja uxor župani; ž'panj adj. serb. župan croat. župnik parochus, magy. ispan, unde slav. quibusdam špan habd. villicus . . goth. siponeis discipulus. Grimm. gram. 2. 180“.

P a š n i k.

Učitelj in sv. pismo. Sv. pismo je knjiga vseh knjig. Naj bo tudi učitelju naj imenitnejša knjiga.

Sv. pismo poterjuje učenika v verskem in nravnem življenji, mu bistri pamet, mehča serce in voljo, pa mu je tudi zvesti kažipot in svétnik v njegovem posebnem poklicu.

Učitelj je učenik in rejnik, in za ta dvojni posel najde dosti zlatih nauk v sv. pismu.

Prepričajmo se nekoliko tega. Bog sam je verhovni in prvi rejnik in izobraževavec človeškega rodú. On odgojuje in vodi cele narode in ljudstva; odgojuje in izobražuje pa tudi posamesnega človeka.

V sv. pismu se to naj lepše pokaže. Zgodbe in nauki v sv. pismu stare in nove zaveze nam kažejo, kako je Bog vodil in izrejeval človeka od njegovih mladih nog, od prvega Adama noter do moških let do drugega Adama — do zveličarja. Kdor tedaj ljudi uči in vodi, posnema Bogá. Kje pa se more

učitelj, ki svojo službo po keršansko opravlja, bolje tega naučiti, kakor iz sv. pisma, kje drugod more zajemati čiste vode, kakor iz pravega vira?

Če učitelj svojo učenost zajema iz sv. pisma, ne bo se motil. Sv. pismo je božja beseda, in v njem se najde večno življenje; božje razodenje se v njemu bere. Kolika tolažba za učenika, ker pozna bukve, na ktere se sme zanašati, katerim se more v vseh rečeh verjeti; kajti mnogo je bukev, ktere govoré od odgoje pa tudi trosijo malovredne nauke, kateri učiteljem in učencem glave begajo.

Še eno gre tukaj premisliti. Učenik mora vedno svariti, priganjati, žugati in grajati. Če pri tem navede povesti iz sv. pisma in se posluži besed sv. pisma, mora to veliko bolj veljavno biti, kakor, ako bi razkladal svojo modrost, ali besede drugih pisateljev, v katerih se dostikrat ne vé, ali so po kerščansko mislili, ali ne. To se pa ne razumé tako, kakor da bi učenik vsaki čas in povsod besede sv. pisma imel na jeziku; to pametni odgoji na ravnost nasprotuje, — ampak ko pride prilika za to, naj jih tako napeljuje, da sami spoznajo, koliko je njih ravnanje in obnašanje drugačno od življenja pravičnih v stari in novi zavezi, in potem naj jim pa navaja besede sv. pisma, ktere od tega tako in tako govoré. Takošno ravnanje bo zanesljivo gospod Bog blagoslovil.

Sv. pismo se pa razdeljuje v zgodovinski in podučni del. Ko bi kdo vse nauke, kateri so v teh knjigah zapisane, nabrali hotel, bi dobil zopet cele knjige. Hočemo tukaj navajati le nekoliko poglavitnih točkov, ktere, ko bi se spolnovale, bi pripomogle, da se mladost izreja po keršansko; iz teh pa se morejo druge izpeljavati. *)

(Prih. dalje.)

Šolsko blagó.

Pogovor v šoli. Učitelj: »Otroci! zapisali bote imena vseh priidelkov, ki jih ljudje jeseni domú spravljajo; preden pa to storite, nastej ti, Jaka, naj pred sadje, ki je bilo naj pozneje zrelo!« . . .

Učence Jaka šteje: »orehi, kostanj, jabelka« . . .

Učitelj: »Kako pa se sadje naj bolje shranuje, kdo vé?«

*) Ravno sedaj so prišle na svetlo, in so pri bukvovezu Ničmanu na prodaj mične molitvene bukvice z imenom „Marija naša pomočnica“, v katerih je vpleteno mnogo naj lepših izrekov iz svetega pisma. Priporočamo jih torej posebno tudi učiteljem.

Učenec Mihec: »Pri nas smo lepa nabrana jabelka djali pod streho na strop, — pa nam jih je pol sognjilo«.

Učitelj: »Poslušajte, vam bom povedal, kako se jabelka naj bolje in dolgo hranijo! Jabelka se morajo odbrati, dobre iz med drugih. Boljše naj se položé v hramu na pletenice, pa tako, da se ne dotikajo eno drugega. Potem naj se dobro zapró vrata in okna, in v hramu naj se zapali ogenj z vinskimi tertami tako, da se naredí veliko dima, in da se ves hram dobro zakadí. To naj se dela kakik 4 ali 5 dni zaporedoma, dokler niso jabelka od dima nekoliko osušene. Take naj se položé v kako skrinjo ali v zaboj, kjer je polno rezanice iz režene slame, pa tudi tako, da se ne dotikajo, in skrinja ali zaboj naj se zaprè. Tako ostanejo jabelka celo leto popolnoma zdrave, in se tudi lahko po svetu pošiljajo. Se vé, da se to stori le z nekoliko jabelki, kakoršnih hoče kdo dalje prihraniti«.

Opazka k g. Istinovičemu odgovoru.

Ljubi gospod!

V svojem odgovoru ste posamesne stavke tergali in jemali iz celote „Tovarševih“ spisov, ter ste z nekako zvijačno logiko vpiraje se na posamesne izreke Svetoslavu podtikovali misli, ki jih ni nikdar terdil, in grajali reči, ki jih ni nikoli zagovarjal. Kar pa ste navedli resničnih prigodkov, pa ž njimi ravno to terdite, kar je izrekel „Tovarš“, ki je djal: „Ljudstvo je takošno, kakoršna je šola; kajti šola je učenik in učenci = šola je (cum discrimine) sercialo svojega časa“. Drugo najdete pa razjasnjeno v Helfertovi knjigi: „Geschichte der österreichischen Volksschule“ na str. 11. in 33., in pa tudi v „Tovaršu“, največ v III. tečaji, v listih 9 — 13.

„Tovarš“.

Novice.

Iz beljaške dekanije, 26. okt. F. V. — Včeraj, to je 25. t. m., je bil v Beljaku učiteljski zbor, pri katerem je bilo razun pervosednika, č. g. častnega korarja in dekana 7 duhovnikov in 17 učiteljev nazočnih. Ob 1/2 9^h je bila v mestni cerkvi velika sv. maša, pri koji so tudi učitelji peli in godli. Po božji službi so v za shod odločeni izbi č. g. dekan, Jan. Ravpelj, v vvodnem govoru govorili o poterpežljivosti in zvestobi v učiteljskem stanu. Ako bodem celi ovi govor dobiti mogel, tako ga bodem — in tudi še kaj več o razgovorih pozneje priobčil častitim „Tovarševim“ čitateljem. *) Za vvodnim

*) Prosimo, Vam bomo hvaležni!

govorom so g. dekan v kratkem iz 13 pismenih odgovorov, ki so jim bili 3 ali 4 dneve pred shodom poslani, posebna mnenja vsakega učitelja navodili, da je ustmeno razgovarjanje hitreji iz pod rok šlo. — Zastavljena so nam bila naslednja vprašanja: 1) Kako naj učitelj ravna, da se bodo učenci jezika prav učili, in se ga pismeno in ustmeno pravilno posluževali? — (Ovo vprašanje je 6 učiteljev izdelalo.) 2) Kterih pripomočkov se je poslužiti, da se šola pridno in redno obiskuje — z ozirom na najnovejše dotične postave — in na lastne zvedbe, ki se tikajo teh postav? — (6 izdelovanj.) 3) Kako naj se učitelj obnaša do občinskega predstojništva, kateremu pripada tudi podavajoče pravo (Praesentationsrecht) pri oddaji učiteljskih služeb? — (1 izd.)

Razgovori so trajali do 12^{ih}; potem pa so g. dekan povabili vse učitelje na obed, kjer se je še marsikaj o šolstvu pogovarjalo. Tudi smešnic in napitnic ni manjkalo. Mi pa č. g. dekanu iz serca tudi tu zakličemo: „Slava! in mnoga leta!“

Iz Maribora. (Šolske skušnje pri sv. Ani in pri sv. Jurji v slov. g., lastna imena, dva ali trije razredi, krivi izrazi, šolska zastava, sadjo-, bčelo-, sviloreja, veliko berilo, razmera slovnice, pomočki za kazavni nauk, prošnja za odgovor.)

Šolske skušnje imajo tukaj okoli povsodi obilo gostov, nekaj zato, da se sosedni učitelji podučujejo in prepričajo, kako je kaj šola, kaj imajo posnemati, kaj ne, nekaj pa tudi zarad tečnega obeda, kamor so navadno povabljeni. Posebno prvi vzrok je važen, dasitudi pri obedu marsiktera dušna drobtinica odpade. Da se učitelji pri učiteljih učijo in da tako šola napreduje, je res, in to tudi mene napotuje, da svoje opombe priobčim ljubemu „Učiteljskemu Tovaršu“ tudi za druge tovarše.

Znali so učenci jako dobro, imena so pisana pri sv. Jurji celó pravilno in dosledno v zapisnikih in v poskušnjih pismih; pri sv. Ani pa je pisava različna in včasih nepravilna, postavim, našel sem pri sv. Ani: Letnig in Letnik, Kotzbek in Kozbek, Steinfelzer, Šneider, Geiser, Rolla, Žisek itd. Taka različnost moti; slovenska pisava slovenskih imen ni težka, kajti naš pravopis je jasen, kot beli dan; če pa je kde dvomba, je treba prašati in pozvedavati, kako ljudstvo imé izgovarja; ljudstvo se ne moti lahko, le pisaci tuji so se motili in nam naj lepša imena pokvarili. Ljudstvo pak pravi: Gajsar, Šaveder, Kolar, Žizek, potem, Letnik se piše z enim t-jem in na koncu s k-jem, kajti pravimo: pri Letniku, Letnikovi, nikdar: pri Letnigu, Letnigovi itd. Rola se piše z enim l-om, Schneider in Steinfelzer pa naj ostaneta nemški imeni, če so ljudje tudi Slovenci, mi nočemo nemških imen kvarjati, pa tudi svojih ne pustimo. Če se učencem pravilna pisava imena razjasni, ima učenec svoje imé vedno enako pisati, ne enkrat tako, enkrat pa inace — pod slovenske spise slovenski, pod nemške pa nemški, to ne gre. Imena naj so splošna ali osebna, če so slovenska, se ne morejo inace pisati, ko se pišejo. Ali sme učenec pisati enkrat „ročka.“ enkrat pa „rotočka?“ Mislim, da ne. Kako pa bi mu tedaj pustili pisati osebna imena različno, ki so tudi izrastla iz občnih! Tedaj, to je poprave vredno.

Razdeljeni so učenci, če se ne motim, pri sv. Ani in pri sv. Jurji različno, — tam prvi in drugi razred skupaj, tukaj pa drugi in tretji. Gospodje učitelji bodo za to že imeli svoje vzroke. Pri sv. Jurji so tudi učenci drugega razreda brali veliko berilo s tretjim razredom vred, malo berilo se je tedaj, mislim, pri teh izpustilo. Ne vem, ali bi ne bilo boljše, ako bi se na kmetih, kjer sta samo dva učitelja in dve učilnici, učenci delili samo v dva razreda. V večih krajih imajo tri razrede, imajo tudi tri učitelje, to je dosledno, sej se znanje ne meri po številu razredov, ampak po meri nauka in vede. Dva učitelja in dve učilnici sta dva razreda; če pa jih hočemo več imeti, pa imejmo štiri, da prideta na vsakega učitelja dva razreda. Djanski sicer vem, da se tudi djansko ravna, v malo šolo devajo se mali, v večjo pa večji t. j. boljši učenci, in tudi ti se še različno učijo in naučijo, in v vsaki šoli še ostane jeden ali dva, ki naj več vesta. Zato mislim, da je gospod Rajšp celó dosledno malo berilo izpustil, in je s tem djanski dva razreda napravil. Ali še morda dohaja malo berilo v malo šolo?

Pri računih v mali šoli pri sv. Ani sem zapazil, da se včasih kaka nepravilna beseda v govor vpleta, postavim: „Tablo dol zbriši!“ „Zbriši!“ je zadosti! — tisto, kar mislite reči z besedo „dol“, je že v predlogu so-
stavljene besede „zbrisati“, „dol“ pa je krivo. Ravno tako: „Dve od dve gre gor“, tudi: „se vzdigne“, kar sem čul pri sv. Jurji, je krivo, recite: Dve od dveh ne ostane nič, ali: dvojki se poravnate, ali: dvojka z dvojko se poravná, ali kaj enakega. Inače je bila slovenska beseda večidel gladka; pri nemškem branji in pri prestavah v nemški jezik v mali šoli pri sv. Ani se je pokazalo prav očitno, da tak nauk slovenskemu učencu ne more šole prikupiti. Ta knjiga bi naj se res skoro odpravila!

V šoli pri sv. Jurji je bilo tudi viditi na steni na ogled in razkaz obešenih mnogo reči, ki so jih izdelali dečki in deklne; bili so plugi, brane, puške, kola, cerkvice s stolpom, grablje, vile itd., sevéda, vse v malem, — potem pletanje in vezanje vse bire in baže, poleg teh reči tudi izdelki sviloreje, izmotana svila in mešički, celi in pregrizeni in jajčica; zvnaj šole pa se razprostira učiteljev sadni vert z lepim hladnikom in bčelnjakom za porabo pri nauku sadjo- in bčeloreje. Prav sem obžaloval, da se iz sadjo-, bčelo- in sviloreje, ki je tukaj tudi bilo na učilnem načertu, ni spraševalo, vendar sem prepričan, da je ta poduk veselje in vspeh učenja na veliko stopinjo povzdignil. Videl sem enkrat pri sv. Ani pri rajnkem Berliču tudi zglede cepljenja in požlahtenja sadnega drevesca, razkazane v malem na odrezkih; morda bi se to tudi lahko med one razstavljene reči postavilo.

Poprek pa, kakor se je tukaj pri sv. Jurji n. p. sadjoreja po velikem berilu in po dostavku učila in razlagala, bi bilo lepo, da bi se po šolah tudi drugi predali izvrstnega velikega berila razlagali in učili in spravili do znanja in spoznanja, — postavim, zemljepisni del itd. Vem, da pri sv. Ani v župni hiši na peči spodnje sobe že od nekdaj leži neka stara zamazana zemska krogla. Ta bi se mogla v šolo zanesti in učencem pokazati, in bi se mogli naučiti toliko, kolikor veliko berilo nauka podaja. Na steni visí zemljevid slovenskih dežel; lepo bi bilo, ako bi se pri skušnji pokazalo, znajo li učenci zemljevid rabiti in pokazati

domači kraj, in kodi se kaže proti vzhodu, kodi proti severu itd. To je vse v velikem berilu. Poglejmo naravopisno stran! Lepo in zelo podučiven kosek v berilu je n. p. o strupenih želiščih. Kako, ako bi one, ki so v našem kraju navadne, g. učitelj dal nabrati ali jih sam nabral, na dotičnem mestu v šoli shranil, in bi jih pri skušnji učenci poiskali; to je gulnjak, to divja jagoda itd. ter jo popisali, kakor je to v berilu brati. Kaj ne, take zbirke bi bile mogoče in tudi lepa reč za učence!

(Konec prih.)

Iz Ljubljane. Ljubljanska národna čitalnica je zopet pokazala svoje pravo domoljubje; napravila je pretečeno nedeljo zvečer lepo milodarno besedo za napravo oblačilca ubogim otrokom, da bi se, kakor vlani, tudi letos nakupilo za obleko blagá, iz kterega bodo potem miloserčne gospé in gospodičine izdelovale obleko in jo o svojem času podelile ubožnim učencem in učenkam. Prišlo je k tej besedi mnogo rodoljubov in prijatlov mladine, ki so precej obilno (210 gl.) darovali na mizo domače hiše, tako da bo zopet mogoče obleči in razveseliti mnogo malih ubožčkov. Slava vsem verlim rodoljubom, ki so tako ali tako pomagali in pripomogli pri tej milodarnosti. Bližnjemu dobro storiti, to je pravo, zlato rodoljubje in naj terja zveza, ki druží in blaží národ.

— V nedeljo zvečer je g. Gerbec šel zopet v Prago, kjer se želi dalje izobraževati v umetni godbi, in kjer bo sedaj tudi nadaljeval svojo mično „Liro sionsko“, kar mu do sedaj ni bilo mogoče.

Premembe v učiteljskem stanu.

V ljubljanski škofiji. Postavljeni in prestavljeni so g. g.: Mihael Kuster za podučitelja v glavno šolo v Kranj, — Avgust Praprotnik, podučitelj v Ternovem pri Bistrici, za učitelja v Begné poleg Cerknice, — Janez Zarnik, učitelj v Begnah, za podučitelja v Ternovo, — Anton Junc, podučitelj v Laščah, za učitelja v Srednjo vas na Kočevsko, — Janez Jeršé, poterjeni pripravnik, v Lašče za podučitelja, — Anton Lokar, učitelj v Bučki, za učitelja v Morovico, — Franc Fabijančič, učitelj v Nevljah, za učitelja v Bučko, — Janez Barlé, učitelj v Podzemlji, za učitelja v Nevlje, — Luka Kozuh, podučitelj v Ribnici, za učitelja v Podzemelj, — Leopold Božič, učitelj v Polhovem gradu, za učitelja v Planino, — Jakob Koželj, podučitelj v Ribnici, za učitelja v Polhov gradu, — Kristijan Engelman in Juri Bajt, poterj. pripravnika, oba v Ribnici za podučitelja, — Kristijan Lavrič, učitelj v Zalogu pri Cerkljah na Gorenškem, za učitelja v Mokronog, — Jakob Praprotnik, učitelj v Šentjurji pri Kranji, za učitelja v Zalog, — Avgust Adamič, podučitelj v Starem tergu pri Ložu, za učitelja v Šentjur, — Alojzi Medja, poterj. pripravnik, za podučitelja v Stari tergu pri Ložu, — Leopold Zupin, poterj. pripravnik, za podučitelja v Moravče, — Jože Strehovec, poterj. pripravnik, za podučitelja v Semič, — Alojzi Kušar, učitelj na Unici, za učitelja v Nadanje selo, — Valentin Pin, učitelj v Nadanjem selu, za učitelja na Unico, — Pavel Borštnik, podučitelj v Čermošnicah, za učitelja v novo šolo v Preloko, — Anton Slivnik, učitelj na Brezovici poleg Ljubljane, za podučitelja v Šentvid pri Zatičini, — Janez Kogej, učitelj v Krašnji, za učitelja na Brezovico, — Franc Jurman, podučitelj v Šentvidu, za učitelja v Krašnjo, — Valentin Bernot, poterj. pripravnik, za podučitelja v Čermošnice.

Dies iræ.

A. Račić.*Adagio.*

p

Straš-ni dan bo dan pla - či - la, Zem-lja se bo vprahzdrobi - la,

p *f* *p*

Pri-ča Da-vid in Si-bi-la. Grozni strah bo svet ob-da-jal.

pp

Ke-dar bo sod-nik pri-ha-jal. Člo-vek k oj-stri sodbi vsta - jal.